

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 22 серпня 2023 року

№ 17-1

Київ

Про розгляд Висновку про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2023 рік у першому півріччі

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25 і 26 Закону України „Про Рахункову палату” розглянуто Висновок про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2023 рік у першому півріччі.

За підсумками обговорення Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. У першому півріччі 2023 року Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) виконував Закон України „Про Державний бюджет України на 2023 рік” (далі – Закон) в умовах уповільнення спаду експорту й інфляції, зростання імпорту, фіксованого офіційного курсу гривні, адаптації економіки до воєнного стану, введеного у зв’язку з широкомасштабним російським вторгненням в Україну.

2. Відмінність окремих фактичних макропоказників від прогнозних, врахованих у розрахунках показників державного бюджету на 2023 рік, призвела, за оцінкою Рахункової палати, до недонадходження 53,7 млрд грн доходів і водночас менших на 26,8 млрд грн витрат на погашення й обслуговування боргу та деяких видатків.

3. Державний бюджет у першому півріччі 2023 року виконано з дефіцитом у сумі 478,1 млрд грн, або 27,4 відс. плану на рік, при цьому загальний фонд – з дефіцитом 533,5 млрд грн, або 34,6 відс. плану на рік, спеціальний – з профіцитом у сумі 55,4 млрд грн, при запланованому на рік дефіциті в сумі 200,3 млрд гривень.

4. У першому півріччі 2023 року зовнішня фінансова підтримка від міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів (позики і гранти) становила 49,1 відс. надходжень загального фонду державного бюджету.

Надходження із внутрішніх джерел (893,0 млрд грн) повною мірою забезпечили потреби у здійсненні видатків на національну безпеку й оборону (819,2 млрд грн) без спрямування на те фінансової підтримки міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів.

5. Доходи державного бюджету в першому півріччі 2023 року становили 75,0 відс. плану на рік.

План доходів загального фонду державного бюджету на звітний період перевиконано на 299,3 млрд грн, або 52,5 відс., насамперед за рахунок грантів на бюджетну підтримку, які в загальному фонді на 2023 рік не заплановані. Без урахування грантів плановий показник перевиконано на 29,6 млрд грн, або 5,2 відсотка.

Обсяг бюджетного відшкодування податку на додану вартість (далі – ПДВ), порівняно з відповідним періодом 2022 року, збільшився у 1,8 раза, що призвело до зменшення накопичених у попередньому році обсягів невідшкодованого ПДВ.

6. Збільшення в 3,3 раза питомої ваги доходів спеціального фонду у доходах державного бюджету загалом, порівняно з першим півріччям попереднього року, відбулось за рахунок насамперед власних надходжень бюджетних установ, що становили 78,7 відс. доходів спеціального фонду. При цьому 94,2 відс. власних надходжень бюджетних установ становили благодійні внески, гранти і дарунки, а також надходження від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів.

Крім того, 10,4 відс. доходів спеціального фонду становили кошти фонду ліквідації наслідків збройної агресії.

7. У січні – червні 2023 року видатків державного бюджету проведено у сумі 1 трлн 785,9 млрд грн, або 51,8 відс. плану на рік. На оборону, громадський порядок, безпеку та соціальний захист і соціальне забезпечення спрямовано 76,5 відс. видатків.

В умовах широкомасштабної російської військової агресії частка видатків на оборону у звітному періоді перевищила 50 відс. загального обсягу видатків державного бюджету, тоді як у відповідному періоді попереднього року частка таких видатків становила третину.

При цьому у 2014 році, на початку проведення в Україні антитерористичної операції, частка видатків на оборону становила 3,9 відс. у загальному обсязі проведених видатків, упродовж 2015 – 2021 років цей показник у середньому становив 8,4 відсотка.

Натомість частка видатків на надання трансфертів місцевим бюджетам, яка у 2014 – 2019 роках становила майже третину загального обсягу видатків державного бюджету, зменшилася до 5,2 відс. у звітному періоді.

8. Видатків загального фонду державного бюджету проведено на 96,6 млрд грн, або 6,4 відс., менше плану на звітний період.

КМУ і головні розпорядники за окремими бюджетними програмами, виконання яких в умовах воєнного стану є неактуальним, не здійснювали перегляду видатків, які, зокрема, щороку плануються і не проводяться, для спрямування цих видатків на першочергові потреби держави.

9. У січні – червні кошти з резервного фонду виділялися за рішеннями КМУ переважно на заходи зі зміцнення обороноздатності держави, надання матеріальної грошової допомоги населенню, постраждалому внаслідок підриву греблі Каховської гідроелектростанції, та забезпечення транспортування питної води для чотирьох регіонів.

10. У звітному періоді до фонду ліквідації наслідків збройної агресії надійшло 44,9 млрд грн, або 100,3 відс. плану на рік, при цьому залишки коштів фонду на початок року становили 17 млрд гривень. Проведено видатків на суму 4,4 млрд грн, або 18,5 відс. виділених КМУ із цього фонду.

11. Від державних запозичень отримано 881,4 млрд грн, або 40,2 відс. ресурсів бюджету.

Зовнішні запозичення становили 595,7 млрд грн, або 72,9 відс. плану на січень – червень. При цьому кошти надходили нерівномірно. Виконання плану на рік залежатиме насамперед від подальшої підтримки міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів.

Від внутрішніх запозичень надійшло 285,7 млрд грн, або 100,0 відс. плану на січень – червень, за рахунок придбання облігацій внутрішніх державних позик передусім банками. При цьому, на відміну від відповідного періоду попереднього року, Національний банк України не придбавав облігацій внутрішньої державної позики „Військові облігації”.

12. Видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам у звітному періоді на 12,2 млрд грн, або 11,7 відс., менші плану на січень – червень 2023 року, оскільки не розпочалось проведення видатків на надання субвенцій за 5-ма бюджетними програмами на суму 6,8 млрд грн і видатки на надання трансфертів за 6-ма бюджетними програмами менші плану на 5,4 млрд грн, або 7,6 відсотка.

13. Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на 15,7 відс. – до 4 трлн 710,4 млрд грн, що спричинено перевищенням надходжень від запозичень над витратами на погашення державного та гарантованого державою боргу і девальвацією гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг.

14. Витрати на погашення й обслуговування державного і гарантованого державою боргу у січні – червні 2023 року становили 369,3 млрд грн, що на 27,3 млрд грн, або 6,9 відс., менше плану на звітний період.

З урахуванням викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Висновок про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2023 рік у першому півріччі (далі – Висновок) затвердити.

2. Висновок і рішення Рахункової палати надіслати Верховній Раді України протягом 15 днів з дня затвердження Висновку.

3. Висновок надіслати КМУ і рекомендувати:

доручити Міністерству фінансів України при розробці проєкту закону про внесення змін до Закону визначити обсяги доходів загального фонду за кодом бюджетної класифікації 42020000 „Гранти (дарунки), що надійшли до бюджетів усіх рівнів” з урахуванням надходжень із початку року;

забезпечити прискорення ухвалення рішення про розподіл коштів для фінансового забезпечення заходів із відсічі збройної агресії проти України та ліквідації її наслідків, національної безпеки та оборони, відновлення, підтримки і розвитку України, що зараховані до спеціального фонду державного бюджету за кодом бюджетної класифікації 24070000 „Кошти, отримані як добровільні внески (благодійні пожертви) від фізичних та юридичних осіб приватного права та/або публічного права, для фінансового забезпечення заходів з відсічі збройної агресії проти України та ліквідації її наслідків, національної безпеки та оборони, відновлення, підтримки і розвитку України, надання гуманітарної допомоги”;

доручити Міністерству фінансів України разом з розпорядниками бюджетних коштів надати пропозиції щодо прийняття рішень про внесення в установленому порядку змін до бюджетних призначень за бюджетними програмами, які щороку плануються і не виконуються або виконання яких в умовах воєнного стану є неактуальним, для спрямування цих видатків на першочергові потреби держави;

доручити Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України разом з розпорядниками бюджетних коштів з метою прийняття рішень про виділення коштів із фонду ліквідації пришвидшити розгляд звернень заявників про виділення коштів із цього фонду, зважаючи, зокрема, на пріоритизацію проєктів ліквідації наслідків, спричинених збройною російською агресією проти України;

пришвидшити реалізацію статті 32 Закону щодо розподілу залишків коштів за освітньою субвенцією, які утворилися на кінець 2022 року на рахунках місцевих бюджетів та перераховані у цьому році до спеціального фонду державного бюджету для Міністерства освіти і науки України;

затвердити розподіли субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам.

4. Висновок надіслати Комітету Верховної Ради України з питань бюджету та Міністерству фінансів України в порядку інформування.

5. Оприлюднити Висновок і рішення Рахункової палати на офіційному вебсайті Рахункової палати.

6. Надіслати Висновок Апарату Верховної Ради України засобами електронного зв'язку для розповсюдження серед народних депутатів України.

7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на т. в. п. Голови Рахункової палати Андрія Майснера.

Т. в. п. Голови

Андрій МАЙСНЕР